

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega mesca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 10. velicega serpana 1864.

List 23.

Božja pot matere sv. Ane v Tunjicah pri Kamniku na Kranjskem.

Rad sem hodil še deček s svojimi starši na Božjo pot k materi sv. Ani. Z doma odhajavšemu priporočevali so skerbna mati: „Ne pozabi priporočevati se materi sv. Ani in ona ti bo pomagala, da se bodeš lahko učil, kajti ona je učila mater našega Zveličarja, velika pomočnica je pri Bogu. V spominu sem si obdržal te besede svoje pokojne matere, in rad dohajam še dan danes s svojo dečo, šolsko mladino, v Tunjice na prijazni homec priporočevati se priprošnjam velike svetnice ter počesevati mater tiste, po kateri nam je prisijalo Solnce pravice.

Blio je 1. 1796 binško tork. Dolga dolga procesija, ki je segala od Komende do Tunjic, pomikala se je proti homecu, na katerem stoji cerkev matere sv. Ane. Stari ljudje se še spominjajo tega veličastnega sprevoda. — Štirinajst deklic po 14 let starih je nosilo truplo sv. Peregrine, ki se sedaj v cerkvi pod velikim altarjem hranuje, kjer ga verni pobožno časté, zlasti kersanske matere svojim hčeram mlado mučenico za izgled stavijo, in domači farmani prav posebno čislajo zaklad, ki se hranuje v njihovi cerkvi.

Sv. Peregrina (to je, tujka), prišedša v Rim, pravijo da iz stare Luzitanije, je bila ob času silnega preganjanja pred Dioklecijanom z mlado devico sv. Nežo ob enem mučena. Deklico 14letno so toliko časa z lanci po glavi bili, da izdihne blago dušo v roke svojega Stvarnika. Njeno sv. truplo je bilo v Rimu na pokopališu sv. Priscile; od tam je bilo 1. 1660 v Ljubljano prenešeno, in kakor je povedano, prišlo je potem sv. truplo po posebnih okoliščinah v Tunjice.

Je pa farna cerkev v Tunjicah zidana po obrisu cerkve sv. Neže v Rimu. Sedanja cerkev začeli so zidati 1. 1762. Gospod Peter Pavel Glavar dobil je bil iz Rima obris za to cerkev in je dal iz svojega za zidanje te cerkve 2.080 fr. Drugo so dali domači farmani, pa ljudje iz okolice, kakor svedoči napis nad velikimi vratmi: Sum populi votis... restructa... Priporočujejo, da je prvi voz apna za cerkev pripeljal kmet iz Zaloga, po domače Kne; voz se mu preberne in apno mu pade v vodo, pobere ga in ga srečno pripelje k cerkvi, tam se apno kar hitro ugasi. Ljudje so potem s toliko večjo gorečnostjo pomagali, ker so očitno vidili Božjo pomoč. Delali so pa pri zidanju te cerkve tudi v vojski vjeti Prusi, kajti zidanje je spadalo v čase sedemletne vojske. Po Tunjicah so hišni primki „Prajš“ pa „Zuab“ ki menda tudi od tod izvirajo. Kadar človek potuje po dunajski cesti in iz Terzine vun pride v sredi zelenih gričev, ki se naslanjajo na kamniške planine, zagleda cerkev z dvema stolpoma, in to ti je cerkev sv. Ane v Tunjicah. Še lepši se ti cerkev pokaže, kadar greš od gorenske strani proti Kamniku, kajti cerkev je obrnjena na jutro. Krasno obduri (portal) kinčata dva stolpa, kterima se novi kapi prav lepo podaste. Cerkev ima kuplo na

sredi, prostor pred velikim altarjem je pa za se zopet lepa kapela. Ima pa cerkev v sredi na vsaki strani še po dva altarja. Res da, v stavbini obliki se malo cerkva na Kranjskem s to cerkvijo smé primerjati, in tudi od znotraj je po okoliščinah lepo ozaljšana. Posebni shodi so tukaj binško tork. ponedeljek v spomin prenešenja trupla sv. Peregrine, v god sv. Ane, in v nedeljo, ktera pride po tem prazniku. Domači farmani imajo od nekdanj veliko čišenje do svoje farne patrone in se ji s posebno terdnim zaupanjem priporočajo. Tudi bližnji so več ali manj zmirom radi hodili na Božjo pot k materi sv. Ani, ne sicer samo ob shodih, ampak tudi druge krat. Nekako posebno so pa oživele Tunjice poslednjo dobo. Romarji so začeli bolj pogosto prihajati. Prijazni in zelo ponižni gosp. duhovni pastir nagovorili so farmane, da so lansko leto oba turna na novo poodrali in pokrili, kar je bilo že močno potrebno. Majhna fara, ki šteje kakih 60 hiš, ki so po gričih po dve ali po tri skupej razstresene, je prav z veseljem zvergla stroške za to delo, ki je stalo nad 1800 gold., dasiravno so domači farmani večidel ves les potarili, in domači tesarji zastonj delali. — Manjših del in popravil pri cerkvi še ne omenimo *).

Lepa stolpa, na novo preoblečena, sta vseh bila farmanom, ali eden je bil mutast. Gospod duhovni pastir o neki priliki sprožjo misel, kako lepo bi bilo, ko bi se iz tega turna tudi glasilo lepo petje zvonov, in pristavili so, skušali bomo počasi skupej spravljati, ne mara, da nam dobri ljudje iz okolice tudi kaj pripomorejo. Kakor blisk prešine ta misel farmane, vse so voljni darovati, kar bo treba, in omisljajo si kar letos precej 30 stotov težak zvon. Bližnji sosedje so sicer nekoliko pripomogli, posebno dva kneta iz bližnje okolice sta se spomnila v svoji oporoki na cerkev sv. Ane v Tunjicah, ali večina stroškov je zadela le domačo faro. Kdor vé, kako težko se vsakdanji kruh po Tunjicah služi, lahko bo spoznal, koliko da so darovali farmani k svoji cerkvi. Kdo pa popiše veselje dobrih gornjanov, ko jih novi zvon pervikrat vabi k službi Božji. Zares, to je veselje, ki ne mine v nekterih urah, kakor mnoge veselice, kterih nasledek je pa zraven potratenega denara še temna glava in težko serce.

Toliko veselja, kakor letos na sv. Ane dan, Tunjčanje niso kmali vzivali. Novi zvon je vabil romarje od blizu in dalje na prijazni homec k materi sv. Ani. Zjutraj ob 6 pri duhovnem opravilu so kaplan iz Berda, č. gosp. J. G., stavili v pridigi kersanskim materam v prijazni zgled sv. Ano, ki je svojo hčerko, visoko blaženo Devico Marijo, tako zgodaj Bogu darovala; ob 10. pridigovali so pa v. č. gosp. dekan iz Kamnika, razložili Tunjčanom trojni pomen današnje slovesnosti, da obhajajo namreč praznik patrone

*) Dokler pri nas farmani tako radi svoje dušne pastirje vbojajo nam tudi napačni liberalizem ne more škodovati. Pis.

farne cerkve sv. Ane, da praznujejo stoletnico, kar je bila ta cerkev v drugič postavljena in da je farna cerkev dobila nov zvon, katerega glas se bo razlegal po hribih in dolinah, vabil jih k službi Božji in budil jih zjutraj, opoldne in zvečer k molitvi, in govorili so po tem, kaj da pomenijo in čemu da so zvonovi pri kersanskih cerkvah. Pohvalili so tudi v imenu cerkve farmane za njih darežljivost itd.

Romar, ko opravi pobožnost v cerkvi in če okoli sebe pogleda, bo stermel nad prelepim krajem, kateri se njegovim očem odpira. Če se na večer ozira, zagleda pred sabo lepo gorensko ravnino do Kranja, obsejano z mnogimi vasmí, iz katerih zvoniki svoje verhunce molé kviško. Dalje naprej vidiš loske hribe; na severu in izhodu pa obrašene gore po katerih so raztresene sela. Pogled utegne na višjih hribih dalje se odpirati, ali tako mikaven in prijazen je pa rekdo kje, kakor tukaj, ko je človek med srednjimi hribi, pa vendar precej visoko nad ravnino. Na bližnjem verhuncu poleg cerkve, ki se vinski verh imenuje, nasteje se kakih 70 cerkvá, razpostavljenih po hribih, dolih in ravninah.

V Tunjicah, kar že ime pomeni, versti se hrib za hribeem, dol za dolom, najdejo se na homcu, kjer cerkev stoji, tudi ekamine. Tunjice slovó po svetu zavoljo sadjoreje; pridni Tunjčani vsako leto veliko sadja po svetu razprodajo; ali v Tunjicah je tudi kruh posebno dober. Poljanec bo tunjski svet gotovo dopadel, ko pogleda okoli sebe, vem pa da bi raji doma ostal, kjer mu ajda in rež bogato plenja po pregovoru: Hribe hvalimo, iz ravnine pa se nikdar ne umaknimo.

V Tunjicah sv. Ane dan.

Založan.

Stare fare na Primorskem.

Spisal P. Hitzinger.

(Konec.)

Za Gorico kaplana Bernarda naznanuje med pričami listina kneza Majnarda iz l. 1210; pozneje se nahaja farman Ulrik Valdenberški, ki ga je knez Henrik II l. 1325 odbral za tisto mesto. Druge listine razodevajo obstanek družih far po Goriskem; listina kneza Alberta II iz l. 1274 ima med pričami farmana Bonata iz Solkana, listina kneza Henrika II iz l. 1317 imenuje farmana Alberta in Lucnika (Lucinco), iz l. 1319 Leonarda Loškega iz Prebačine ¹⁾. Zopet iz družih strani se kaže, da fare Kanal, Teržič (Monfalcone) in Fara so že bivale krog l. 1200, in Vipava l. 1265; drugod se bere, da fara sv. Kancijana pri Soči je bila l. 1296 po patriarhu Rajmundu darovana teržaškemu škofu, da Vilém je bil l. 1327 farman pri sv. Petru unstran Soče. Mnogo starih far zopet naznanja listina patriarha Pagana iz l. 1330, kjer so imenovani dohodki tistih duhovnjí; razun Karmina, Lucnika, Solkana in sv. Kancijana se namreč še bere Ajello, Versa, Mossa, Komen, Dornberg, Merna in sv. Peter pri Gorici ²⁾. Tudi cerkev Marije Device na Sveti gori se bere že v listinah iz let 1376 in 1381 ³⁾.

Vse tukaj dane naznanila daleč presegajo to, kar se je v imeniku goríške nadškofije dosedaj bralo.

Enako je tudi s farami teržaške in družih istrijskih škofij; zgodovinski preiskovalci so zlasti v poslednjih letih mnogo mnogo razodeli, vendar v njihove najdbe se sploh premalo ozira. Da je prvega mašnika, kakor se sploh meni, Hiacinta krog l. 68 po Kr. v Terst postal sv. Hermagora, prvi akvilejski škof, se bere v življenji tega svetnika. Prva kersanska cerkev v Terstu je bila zunaj nekdanjega mesta, med ozidjem in morjem proti staremu lazaretu, posvečena sv. Štefanu, prvemu mu-

čencu. V tisti strani so bile tudi pokopališa teržaških mučencev, po katerih so se tudi ulice imenovala do novejših časov (via dei ss. martiri). Sedanja stolna cerkev Marije Device in sv. Justa je prav za prav iz dveh cerkev sestavljena, ki ste bile v petem stoletji sozidane na mestu starega paganskega tempelja, in proti l. 800 v eno skupaj združene. Nekteri menijo, da je teržaško mesto že iz perva imelo lastnega škofa; pa bolj gotove spričevala kažejo, da ondašnja škofija se je začela še le z začetkom šestega stoletja, in da Frugifer je bil krog l. 525 prvi teržaški škof. Škofijske meje so takrat obsegale le Kras in Pivko do Jelsán in do Postojne; v naj novejših časih je bila Pivka odcepljena, pritaknjena pa prejšnja koperska, novogradska in pičenska škofija z delom polske in poreške škofije ⁴⁾.

Druge večje mesta po Istrii razun Tersta so tudi porredoma dobile lastne mašnike, saj potem, ko je bila kersanska cerkev zadobila po velikem preganjanji mir. Iz tistih prvotnih duhovnjí so z začetkom šestega in nekaj pozneje se ustanovile lastne škofije. V Polji se po takem bere prvi škof Veneri l. 502, v Parenčii ali Poreči l. 521 Evfrazii, v Kopru l. 521 sv. Nazari, v Pedeni ali Pičnu l. 579 Mareijan, in v Čitanovi ali Novem gradu l. 599 Janez. Razun teh cerkev je l. 579 tudi imenovana cerkev v Cisi in njen škof Vindemi; to mesto je stalo na otoku poleg zahodnjega istrijskega brega, se je pa l. 740 pogreznilo v morje; duhovnija je bila po tem prenesena v Rovinj; škofija pa združena s poreško ⁵⁾.

Casoma so se cerkve po deželi pomnožile, in polagoma se zasledujejo njihove imena v zgodovini. Cerkev v Piranu se bere že l. 633; cerkev v Umagu je cesar Henrik III l. 1040 daroval teržaškemu škofu Adalgeru; fara sv. Mavra v Izli ali Isoli je patriarh Henrik l. 1082 vdělil ravno temu škofu. L. 1212 je zopet že znana cerkev sv. Blaža v Dinjanu, l. 1230 pa korarstvo v Milah ali Muji, tudi Buje, Matavun ali Montona, Pazen ali Pisino, Plamin ali Fianona, Labin ali Albona in Kostav se v tistem času sledijo ⁶⁾.

Listina iz l. 1247 pričuje, da je škof Ulrik fara v Košani dal teržaškemu korarstvu v last; razun košanskega farmana Peregrina se v tisti listini še berejo farmani Jernej iz Mil, Janez iz Umaga in Andrej od fare sv. Urha, v Dolini; listina škofa Arlonga daje na znanje Bertolda farmana v Buzetu ali Pingventi. V listini škofa Rudolfa iz l. 1316 se bereta farmana Bertold in Rajmundin v Tomaji, v listinah patriarha Gastona iz l. 1318 zopet farmana Nikolaj v Ternovem, in Simon Placenski v Hrenovicah. Pismo iz l. 1371, v katerem so naštetí dohodki mnogih fará, kaže razun Umaga, Mil, Buzeta, Ternovega in Doline še Slavino, Hrušico, Loko, Roč in Zdrenjo; ravno o fari Hrušici, za katero potnik na Tersat ni vedil, ondí stoji, da na leto nese 60. lit. ⁷⁾

Nektere stare teržaške fare dalje so imenovane l. 1395, ko se je bil začel dolg prepír zavoljo posesti nekterih fará na Krasu med divinskimi knezi in teržaškim korarstvom; ta prepír je še le papež Pij II. poprej teržaški škof z imenom Enej Silvi, končal l. 1464; zadete pa so bile fare Ternovo, Košana, Tomaj, in še Jelsane in Senožeče. Pozneje se nahajajo še druge fare; namreč v listini škofa Jakoba 1418 Lanišje, v pismu škofa Eneja Silvija l. 1449 Vreme; dalje se berejo l. 1462 duhovnija na Opčinah, in l. 1482 Semič, Draguč in Hum, l. 1511 pa Povir. ⁸⁾

To so nekatere naznanila zastran starosti primorskih

¹⁾ Della Bona Strenna cronol. di Gorizia p. 60, 72, 87, 91. — ²⁾ Dr. Kandler Indicazioni per la storia del Litorale. — Bianchi The-saurus Aquil. p. 147. — De Rubéis p. 775. — Bianchi Documenta tom. II. p. 100, 373. — ³⁾ Della Bona Strenna cron. p. 108, 110.

⁴⁾ Dr. Kandler Pel fausto ingresso del R. Bartholomeo Vescovo di Trieste. — ⁵⁾ De Rubéis Monumenta p. 192, 235, 285. — Dr. Kandler Pel fausto ingresso. — ⁶⁾ Dr. Kandler Indicazioni per cose storiche. Conti Storia chron. di Trieste. ⁷⁾ Dr. Kandler L'Istria. Conti Storia cron. di Trieste. Bianchi Documenti tom. I. p. 167, 186. Mainati Memorie storiche tom. II. p. 126. ⁸⁾ Dr. Kandler Indicazioni. Memoria del vescovo Enea Silvio. Conti Storia cron.

fará, kolikor jih je pisatelju do slej prišlo pred oči; da naznanila niso slepo pobirane, kažejo povsod viri, ki so zdolej zapisani. Jasno je iz tukaj danih naznanil, da se mnogoteri zgodovinski spominki o cerkvenih rečeh iz naših krajev še nahajajo; da so pa ti spominki premalo znani, ali pa še tudi premalo preiskani. Tudi zgodovinska vednost ima svojo vrednost.

Ena za poverhi k pogovorom od spovedi.

V neki sosednji državi severne Nemčije je živel katolišk duhoven, ki je bil čisto pozabil dolžnosti svojega svetega stanu in poslednjič se je tako globoko pogreznul, da je storil sklep od vere odpasti. Po žalostnih Lutrovih časih se je marsikterikrat kaj takega naključilo. Pobegnil je iz svoje domovine in bil je protestant; poslednjič je dobil tudi protestanskega pastora službo, in bil je iz oznanovavca resnice učenik zmote. V tem stanu sovraštva z Bogom je preživel več let. Neki dan ga povabi predikant velikega mesta h kosilu in pri mizi najde še nekatere druge pastore iz sosésine. Ko se med seboj razveseljujejo, je bilo hišnemu gospodarju povedano, da neki ubožen mož je na smertni postelji in potrebuje duhovne pomoči. Kdo si vé, s čim zadržan, gostovavec ni šel sam k bolniku, temuč se je naš odpadnik ponudil, da hoče namesti njega to dolžnost opraviti. Ponudba njegova se sprejme. Zdajci ga peljejo v sobo, v kateri je lezal starec, ki je z obupljivim srcem skoraj že pojema. Pastor mu bere nekatere besede iz sv. pisma; ali ne da bi kaj odgovoril, umirajoči le kliče:

„Zgubljen sem; zame ni več odpusjenja. Gorje mi, pogubljen sem!“

Pastor ga tolazi in ga opominja, da naj ima zaupanje. „Ne, ne,“ reče bolnik, „noben človek mi ne more več pomagati, za-me ni nebes, moji grehi so prestrašni, jest moram pogubljen biti!“

„Ali pri milem Bogu, zakaj pa? Kaj je, da vam srce tako neusmiljeno stiska?“

Umirajoči svoj pot ponavlja ravno tiste besede. Ko pa pastor le tiši vanj, mu na zadnje reče:

„Povedal vam bom, od kod je to, da zame ni ne otenja ne zveličanja: jest sem... odpaden katolišk duhoven; in vsi grehi, ki sem jih še zraven tega storil, in vse moje nasprotvanje zoper milost božjo, in vse božje usmiljenje, ki sem ga zaničeval... oh! moje zadolženje je preveliko, kakor da bi zamogel odpusjenje zadobiti; zgubljen sem, ni ga, da bi mi premogel pomagati!“

Tako razodetje je pastora z nar večji grozo napolnilo, zakaj v vsem tem je vidil le jasno ogledalo ti-stega strašnega stanu, v katerem je bila njegova lastna duša. V tem trenutku se mu zopet njegova nekdanja vera pozivi, spomni se, da ima pri mašnikovem posvečevanju zadobljeno božjo oblast, ktera se nikoli zgubiti ne more, z zaupljivim glasom reče umirajočemu:

„Ljubljeni brat, jest vam zamorem pomagati, kakor res Bog živi!... Tudi jest sem katolišk mašnik; svesti si bodite; kakor vi, da se Bogu smili! sem tudi jest odpadnik zaverzenec, vendar pa z močjo svoje duhovske oblasti premorem umirajočemu nebesa odpreti.“

Ubogemu bolniku, ki je bil na smertni postelji, se je zdelo, kakor da bi bil angel z nebes prišel mu prinesť upanje in zveličanje. Premagalo ga je neskončno usmiljenje Božje, ki mu še poslednjo uro življenja odpusjenje ponuja in z odpusenjem zopet svoje dopadajenje in zanesljivo zveličanje; z nar bolj živo bolečino se z vso odkritosercnostjo in živim skesanjem spové svojih grehov, je odvezan in umerje v miru Gospodovem.

Ta zmaga božje ljubezni, ki želi, da bi se vsi ljudje zveličali in nar večji gresnike z vso materno usmiljenostjo do njih zadnjega zdihleji isé, je tudi tega odpadnika, ki

je bil orodje te ljubezni, tako ginila, in njegovo srce je bilo z vsegamogočno milostjo (gnado) tako spremenjeno, da je tisti trenutek sklep storil spreobrniti se. Verne se k svojim veselim tovaršem, ki so bili še skupaj, in jim to-le govori: „Z Bogom, gospodje moji, jest se vernem v naročje svoje matere katoliške cerkve, ktero sem tako izdajsko zapustil. Ravno zdaj sem vidil, kako strašen je trenutek smerti za odpadnika. Zopet sem mašnik in služil sem Božjemu usmiljenju za orodje, in to neskončno usmiljenje mene samega k pokori kliče, k spravi in v sveti raj.“ — Nauk si lahko vsak sam posname.

To je nestišano!

(Dalje.)

Ta divjačina se skonča, dostikrat z ranami na rokah, ali pa še hujše. Slišis pa precej potem, kako eden hvali junaštva svoje dolge puše, ali samokresov, da n. pr. ni enake, ktera bi s teliko močjo svinčenko zagnala; — pa kako je zanesljiva, da nikoli ne zgreši itd. Zares, ali hočete viditi, poprime drugi, da ni samokresa, ki bi tako zanetil svinčenko v te-le mize ali v te trame, kakor moj? In že grabi vsak po svojem orožju, in vse križem streljajo ali v mizo, ali v stropne tramove, ali v vrata. Ker so pa mize, tramovi in vrata iz hrastovega lesa, ki se je od starosti, saj in dima vtértil kakor jeklo, torej lamentavna moč samokresov tem tvarinam ne more kej in izstreljene svinčenke s svojim naskrižnim odletvanjem na vse strani delajo smertno nevarnost vsem pričujočim. Ako je pa kateri (zlasti muih ali katolišk služabnik) zadet, naši strelecí se obraza ne spremené; s samim: „nisem mislil“ je vse opravljeno, tudi ko bi bil kdo ubit v tacihi okolišinah. Ako vidi muih, da mu žvižgajo svinčenke memo ušes, ako je zadet, poškodovan, tudi hudo ranjen. — vse to ni nič: on mora tam stati in klicati: dobro, pravo! Mehovi za vino, za žganje se pri tacihi puljavah večí del prederejo; pa to nič ne dé: „frate“ bo prinesel družih, pa je poravnano. To prenesrečno streljanje s samokresi in puškami v hišni strop pa ni našim turkom v navadi le takrat, kadar pridejo v naše hiše nam smertni strah zavdajati; ravno tako delajo tudi, kadar skazujejo svojo pošastno divjačnost po kmečkih hišah. Tako n. pr. so pred dvema letoma v hiši Janeza Vlašića v duhovni Gorici (ko sem bil jest ondi fajmošter) neki večer prišli nekaki turki (čišlic-i in so čez šestdesetkrat vstrelili v strop njegove hiše, in to zraven tolikega streljanja s pušami in samokresi na ognjišću, da je bila vsa hiša v zmešnjavi, in pa pri vsem tem, da je gospodarjev brat precej tam blizo ognja bolan ležal in umiral.

Omenim naj pa še družega kratkočasa. Naši turki, kadar so na gostovanji v kersanskih hišah, naj si je zares ali potuhnjeno, streljajo v tarčo za stavo. Kristjan mora stati na kraju določenega cila, ki je obešen ali na kak steber, ali pa na drevo, ki ga nalaš poišejo, in je drobnejši od navadne človeške životnosti. Za tem drevesom mora stati kristjan, da svinčenka ali zadene ali pa mem sferci; in tako mora prestati po cele ure. Zdelo se bo to neverjetno, pa je vendar tako!!! In če se primeri, da je ranjen (kar je skoraj neogibljivo), ali pa tudi ubit, je vse splacano z enim samim „nisem nalaš.“

Vrnimo se pa k turškemu obedu v naši hiši. — Res da se končema samokresi in puše na stran denejo; ali potem se já, pije, kriči, dère in taki robovš dela, da bi menil, to je večin pekel. Vino in zganjarstva začno svojo moč skazovati in ne malo teh zavin začne iz sebe metati tiste sile neprekuhanih jedi. Drugi se zato nič ne zmenijo, kajti čez malo trenutkov se jim godi ravno tako, ali pa so že poprej opravili. Pri tem se pa vendar kažejo dobre volje ter se v šumu in kriču, bi djal, veselé tega, kakor naj lepši sreče in vgodnosti. Komej namreč so spraznili

želodec, precej pri mizi in ne da bi se kateri z mesta ganil, dalje jedo in pijejo, kakor da bi se nič ne bilo dogodilo, do novega bruhanja, in potem „da capo“ le še spet na novo! Drugi (kar je še bolj živinsko), kadar ne morejo več pozirati, ker je želodec že poln, si nalaš perst v goltanec vtikujejo, dokler se gerdobija ne vzdigne; in to večkrat ponavljajo, se vé da zato, da bi več pojedli, več škodo naredili mnihu, kateri mora zmiraj pri njih biti in stati.

Poslednjič, kdo si vé kako pozno v noč, so turki že vsi omamljeni od pijač, trudni od rovanja, kričanja, žertja kozlanja, in spravljajo se počivat ter zapored jedi iz sebe brusijo in smerče v smertnem spanju. In tako na vse zadnje pride ura, da tudi mnih daje pospravljati vse tiste reči, tiste onesnažene mize, in na vse zadnje gre iskat si revne večerje. Zakaj vediti je, da bi bilo neodpušljivo razžaljenje, ako bi se mnih ali kdo njegovih prederznil jesti, dokler niso gospodje turki svojih gostij do čistega opravili. Ali brez jesti biti je misijonarju še nar manjši hudo. Potem namreč ko je bil skoz toliko úr v taki nadlogi, med povodnijo kvantanj, žaljenj, strahú, v vedni nevarnosti zastran življenja, nima pa zdaj še mesta ne, kjer bi kako uro počil (ali k večjemu kake svisle ali hlev pri živini) brez postelje. Tako je v nar bolj žalostnem stanu, zlasti o mrazu in deževanju. (Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Zadnji dnevi unega in prvi tega meseca so bili nekteri kraji izauske fare posebno nesrečni. V saboto, 31. u. m. o 1² 12 po noči je pogorel nekemu kmetu kozolec poln žita. V nedeljo 30. u. m., je bilo v podružnici Strahomerju cerkveno žegnanje in med duhovnim opravilom je nekdo, ki je namesti v cerkev šel za kozolec ležat, kozolec zažgal, da so ga komej pogasili. 3. t. m. zjutraj je pogorel v Iški nekemu kmetu pod s kašto in več orodja. Nar strašnejši pa je bilo popoldan tega dne. Od 2—3 se je v nekem skednji vnelo, ne vé se prav gotovo kako, in v eni uri je v celi vasi, ki ima bliz 60 števil, jih samo okoli 20 še ostalo, vse drugo zunaj nekterih podov je do čistega pogorelo, zlasti ker vode in ljudi ni bilo doma. Pogorelo je tudi več prešičev in druge živine. Pri več hišah, kjer ljudi doma ni bilo, so samo to otehi, kar so na sebi imeli. Uni revež, ki mu je bil 30. u. m. kozolec pogorel, si je bil pri dobrih ljudeh že nekoliko nabral in škodo nekaj nadomestil, ter vse na pod spravil, kar so mu bili dobri ljudje dali; zdaj pa mu je še pod, hiša in vse pogorelo! — Ljudje te vasi so bili že poprej več del vsi silno revni, zdaj pa so pogreznjeni v nar večí uboštvo. Zavarovanih je bilo čisto malo, morebiti 4—5, in s čim se čéjo taki zavarovati, ki nie nimajo? Reveži so zares milovanja vredni in usmiljenja potrebni. Imeli so že skupaj mervo in jaro žito, in vse je pogorelo. S čim bodo živino prerediti, kar jim je je ostalo? S čim si vse drugo napravili, kar jim je ogenj vzel? Da bi se pač dobri ljudje usmili in jim pomagali! Povej, draga Danica, svojim bravcem njih nadlogo, morebiti ne bo zastoj. Kdor v sili pomoč skazuje, se sme tudi pomoči nadjati v svoji lastni britkosti. (Danica bo rada vsak dar sprejela, naznanila in ondotni duhovšini izročila. Vr.)

Iz Ljubljane. Na ljubljanski gimnazii so letos umerli trije dobri in zmožni učenci: Mnar iz III, Pirc iz V in Stembov Fr. iz VIII razreda, vsi trije za enako poslednjič z bledenjem sklenjeno vročinsko boleznijo. Tudi je slišati, da so semtertje precej bolehal in zlasti v nekterih razredih pogostoma iz šole ostajali. Od kod to izvira? kam to kaže? — Čujte učitelji — čujte in molite učenci, ker ne veste ne ure ne dneva! —

Iz Ljubljane. V predmestni duhovni sv. Petra je bila 3. t. m. popoldne slovesna poroka gosp. dr. Drag o-

tina Bleiweis-a, sina gosp. profesorja dr. Janeza Bleiweis-a, vrednika „noviškega“ deželnega poslanca itd. Poročen je z gospodičino Marijo Kosovo, hčerjo ranjcega dobro znanega homeopata zdravnika Kosa. Gg. svatje so bili prišli v narodni slovenski obleki; poročal je duhovni pomočnik gosp. And. Drobnic in razlagal je tehtni pomen tega djanja v nalaš izdelanem slovenskem govoru, kateri je nazočim globoko v serce segel. Po naši stari slovenski segi so po poroki šli svatje k darovanju; mi pa tudi želimo novoporočenima Božji blagodar v življenji in zveličanje po smerti. — Ker je govorjenje od „Bleiweisov“, naj koga uho ne zaboli, ako pritaknemo tukaj, kar smo zastran izvira „Bleiweis“ slišali iz ust nekega zanesljivega uda te rodovine. Ta kranjska rodovina se je v začetku pisala tudi s kranjskim imenom „Plavež“, nekemu učeniku pa, kakor se rado tudi zdaj še dogodi, se je dozdevalo, da to reč bolje vé, in — dictum factum — vstrojil je nemškega Bleiweisa iz slovenskega Plaveža. Torej se nekteri iz deržine se zdaj pišejo Pleiweis, kar je bližej izvirnemu imenu. Korenika tega primka pa, menimo, je „plaviti“ ali „ploviti“, tedaj „plavež“, ki les po vodi plavi.

Iz Ljubljane. Tretji zvezek „Dušne hrane“, ki sega do 52. berila in nekaj čez, je ravnokar zagledal beli dan in se dobiva pri bukvarjih, kakor poprejšnja dva. Te berila so med drugim tudi prav pripravne za mladino na šolskih počitnicah, ktera naj bi ne tratila lepega časa s samim postopanjem, kar se dostikrat godi. —

Iz polhovega Gradca, 28. mal. serp. — Ravno sv. Jakopa dan, v god preč. gosp. fajmoštra, so pripeljali novo turnsko uro, 15 stotov težko, prelepo delo, ki ga je doveršil Janez Oblak iz Lučen, in bo stalo do 1000 gld. To pa je le nova cvetica v vencu lepih cerkvenih reči, ki so bile po skerblijivosti gosp. fajmoštra in po dobrih sercih ljudi zaporedoma napravljene.

Naj jih s to priliko nekoliko omenimo. Perva skerb o njih nastopu leta 1851 so bile orglje. Naredil jih je bil Malahovski z 10 registri. Te se ravno zdaj nekaj popravlja. — Vsi oltarji so prenovljeni in bogato pozlačeni. Zlatenje je prav dobro. Tabernakelj in prižnica sta bila čisto nova napravljena, takrat ko so se altarji popravljali.

Koj potem so omislili nove kaj lepe zvonove.

Veliki tehta	4329 //	z glasom	a
drugi	2090	„	c
tretji	1411	„	e
četerti	709	„	a

peti zvon tehta nekaj čez 3 cente. S tem se umirajočim klenka. Pervi štirje so čisto novi, peti in nar manjši je pa še od popred.

Ker je pokopališe bilo premajhno, so ga zelo razširili in mertvasnico novo izzidali.

Šolsko poslopje se je dozidalo leta 1862, kaj prostorno in veličastno je.

Turn ali stolp pri cerkvi, zares izverstno delo, je za 4 šeznje zidú poviksan in novo krit. Vse te dela so stale brez šolskega poslopja blizo 20.000 gld. — To pač lepo kaže skerb gospod očeta za Božjo vežo in pa gorečnost vernih za Božjo čast.

Z Gorenskega. (Iz prijateljskega dopisa.) — Naj ti povem, kako v naši okolici ranjkega gosp. Riharja v hvalnem spominu imamo.

Ko smo v Gradu undan 13. mal. serp. ranjcega Lorenca Pogačarja prav praznično pokopali, smo se spomnili, da bo kmalo leto, kar je gosp. Rihar umerl, in da se spodobi mu za obletnico bile napraviti. Ker smo lansko leto v Gradu to opravilo imeli, so bile za obletnico Gorje izvoljene, in 27. dan mal. serp. je bil v to odmenjen. Prišlo nas je ta dan v Gorje 9 tukajšnjih nar boljih pevcev in zraven še 7 ljubljanskih bogoslovcev, tudi samih pevcev, in smo imeli velike bilje (officium integrum) zjutraj ob 8 uri. Peli smo res lepo bilje in domači gospod fajmošter Karol

Tedeški so pri biljah fungirali; po biljah pa so prav iskreno peto sv. mašo s spremstvom imeli tamquam senior inter nos častiti gospod Balantin Engelman in drugi pevci smo na koru slovensko od ranjega Riharja zloženo mašo peli, in tudi še tri kvartete njegove, to je: „Credo,“ — „Ego sum resurrectio“ in „Jamica tiha“ zraven primešali, in tako v hvaležnosti pomnili našega ranjega umetnika in učenika v petju. Njegov spomin ne ugasne naši deželi.

V Novomestu, 2. avgusta. Zopet se je kolo časa na okrog zasukalo in za eno leto dalje smo se pomaknili. Praznovali namreč smo poslednji dan mesca preteklega sklep letošnjega šolskega leta ter ta dan pričeli zelo zaželeno šolske praznike. Ozrmo se nazaj v preteklost in prevdarimo, nam je li bilo v korist ali v kvar pretečeno leto, smo li tudi za eno leto v dušni zveršenosti, omiki in v ljubezni do domovine napredek storili? Vsakemu lastna vest pové, pri čem da je, ako mu pa kaj očita, gleda naj, da v prihodnje reči more: testimonium bonae conscientiae.

Slovincem je lepa navada, vsako delo z Bogom začeti, pa tudi z Bogom dokončati. Tako smo tudi mi se Bogu zahvalivši pri veliki sv. maši z zahvaljeno pesmijo podali se v šolsko dvorano poslušat v slovenskem in nemškem jeziku govornika slovo jemati od šole, učiteljev, dobrotnikov in tovaršev. V dvorani se je verstilo po sledečem redu: Prišlega g. vodja z učitelji pozdravljala je godba dijakov naših, ki so se po velikem trudu marljivega čast. o. Inocencija tako izurili, da se smejo pri vsaki slovesnosti ponašati. Sčasoma zamore še kak virtuoz iz njih nastati; torej le krepko naprej! Med godbo je stopil na oder abiturijent g. Švinger v domorodni obleki ter je po dokončani glasbi začel v precej dolgem govoru dokazovati, koliko vrednost imajo temelite vednosti in je to vterjeval po mnogoverstnih zgodovinskih dokazih Gerkov, Rimljanov in drugih manj omikanih narodov. Krepko je govoril, zlasti proti koncu za slovo, ko je povdarjal zvestobo in zahvalo Bogu, caru, domovini in učiteljem. Prav na kratko posnet je to zapopadek govora, pri katerem se drugega ni pogrešalo, kakor malo bolj razumljiv naj bi se bil govornik potrudil biti; pa ta pega se je zgubila. Da je vstregel vsem, pokazal je doneči hrup „slava in dobro“ od vseh strani. Nato so se darila delile gimnazijalcem začeti pri osmošolcih. Vsakega je godba pri besedi „accedit!“ pozravljala. Med darili se je vidil tudi „Zlati vek.“ Lepa je taka spominica. Nemški je govoril abiturijent g. Narobe; tvarina mu je bila ljubezen do domovine. Ko so se darila normalcem razdelile, je slovesnost navdušeno sklenila cesarska pesem in spremila gg. učitelje in druge gospode, gospé in gospodičine, ki so počastili nas s svojo nazočnostjo in poviksali to lepo prazničnost. Iz dvorane smo se podali v šolske sobe, prejeli spričevala, potem pa hajd! na vse strani kot ovce brez pastirja.

Letos bo pač nekterim veliko lažje pri sercu, ker ne bode jih v oči bodlo „Programm des k. k. Obergymnasiums in Novomesto.“ Kdo si vé, koliko bolj vesele praznike bodo imeli; mi pa pri tej priložnosti tožimo, da smo za dva učena sestavka ubožnejši, ktera bi bili imeli, ako bi program imeli. Ker mi ni statistika naše gimnazije toliko znana, da bi mogel kaj dostojnega naznaniti, bom pa kako drugo stran nekoliko razjasnil. Preteklo leto se je naša mladež gimnazijalna zelo vdeleževala v kupovanju slovenskih knjig, in iz verjetnega vira rečem, da blizo za tri sto goldinarjev so jih tukajšnji dijaki pokupili. Ni-o pa prišete Novice, Danica, Umni gospodar, kar so si tudi nekteri naročevali.

Ker sem že nekoliko o šolah govoril, naj še eno misel razodenem o tukajšnji dekliški šoli. Leto za letom preteče, pa nikdar nobeden besedice ne spregovori o napredku dekliške mladine, ki se uri v tej šoli. Toraj naj bo ob koncu

šolskega leta očitno želja izrečena, naj bi se kako naznailo — saj v kakem časniku — na beli dan spravilo. F.

Iz Tersta. Milostljivi škof bodo delili sveto mašnikovo posvečenje 14. t. m. v stolni cerkvi sv. Justa med veliko mašo. Na to se pa bodo podali birmat na deželo, in sicer: 21. t. m. v Katinari, 22. v Klancu, 23. v Predloki, 25. v Ospi, 4. prihod. mesca pa v Dolini. V Predloki in v Dolini bodo imeli tudi z dotično duhovšino posvetovavne zборе.

Preskušnje godnosti, ki so bile na tukajšnji c. k. gimnazii 25., 26. in 27. preteč. mesca, so vsi osmošolci dobro oversili. Izmed tih so namenjeni 3 za duhovstvo, 3 za zdravilstvo in njih 12 za pravoznanstvo.

V Terstu je mehikanski prostovoljec Mavricij Švare prestopil iz judovske k katoliški veri in vojaški duhoven gosp. Jan. Michael ga je 28. u. m. kerstil. Da ga ni samopridnost gnala, se vidi iz tega, ker si je hotel botra imeti nekega tovarša in le na svet g. duhovna si je naprosil viteza Rivoltella.

Tudi v Ljubljani, kakor se sliši, se izraelec iz mehikanskega kardela na ravno to pripravlja. Eden pa je bil undan že keršen v cerkvi sv. Jakopa.

Š. Iz Gorice, 5. avgusta. — Vis. čast. Dominik Castellani, dohtar sv. pisma in špiritval skoraj 19 lét v velikem semenišču, izvoljeni in poterjeni so kanonik v veliki cerkvi nasproti drugi stranki, ktera si je koga družega, tudi zasluženega gospoda, na ravno to mesto želela. Na svetu sicer ni se še rodil, ki bi vsem zadostno vgodil; vseh nas namen pa je: neprenehoma prizadevati si in serčno moliti za srečno večnost, vse drugo „vanitas vanitatum, et omnia vanitas.“

Vis. čast. oo. kapucini pod modrim vodstvom svojega verlega pater-gvardijana, Žiga Bohinca; so si tudi letos prizadjali „porcijunkolo“ slovesno obhajati. Najeli so v ta cil in konec tri sloveče pridigarje. Pridigal je predvečer č. g. Braida, vikari v Beliani, talijanski, — v dan teh odpustkov ob 5 tih zjutraj v. č. g. Jan. Kumar, fajmošter pri sv. Jgnacii, slovenski, in ravno ta dan ob 10 zjutraj v. č. g. Ant. Marocco, fajmošter in dekan Karminski, pa furlanski. Veliko mašo so imeli v. č. g. Jan. Dottori, privatni duhovnik in častni korar, in sklenili so popoldne vso pobožnost omenjeni gospod mestni fajmošter sv. Ignacija z zahvalno pesmijo „Te Deum“ in blagoslovom. Vsi so v občno hvalo svojo nalogo prav izverstno doversili. Bog daj, tudi „ad majorem gloriam Dei“ in v nar večji dušni prid vseh pobožnih kristjanov, katerih se je bilo res pri vsaki pobožnosti obilno sošlo.

Iz Remšnika pri Marenbergu. Pregovor pravi: „Nesreča nikdar ne praznuje.“ To se je pri nas lansko leto S. sušca očitno pokazalo. Po navadi, kakor vsako nedeljo, smo se bili tudi takrat k popoldanski Božji službi zbrali, in kdo bi si mislil, da bi se malo uro potem našega svetega doma znebili; pa vender je tako bilo. Še se nismo bili po Božji službi prav na dom vernili, že nam zvonovi iz visoke line nesrečo ognja klenkajo, in kmali zatem tudi oni žalostno v ognjenem plemenu končaje omolknejo. Bila je namreč cerkva, farovž in šola v malo minutah vpepeljena, in mogli bi bili, kakor nekdan prerok Jeremija, otožni prepevati na razvalini dogodbo naše velike, rečem, čezvelike nesreče.

Pozabimo pa to nesrečo, in pogledjmo za leto naprej, kako se kaj zdaj pri nas godi. Skerbeno kakor pridne bučelice smo na naš hribček skupaj nosili, in si s pomočjo Božjo in ptujih darovnikov vse lepše napravili, kakor smo poprej imeli. Hvala vsem, kateri so nam tako hitro na pomoč segli; zakaj tudi tu pregovor velja: „Kdor hitro dá, — pomaga za dva.“ Bog njim poverni darove, ktere so vložili na altar bratovskega sočutja, nam pa oterpne serca ohladili in mile solze iz oči zbrisali.

Peti dan rožnika t. l. smo koj za dežjem imeli lepo vreme in ta dan bo v Remšniku in vsi okoliči v nar lepšem spominu.

Potrudili so se pred ta dan v. č. stolni dekan in prošt gospod Mihael Pikelj iz Maribora, spremljani po mnogozaslužnem gosp. profes. Kovačiču, na naš hrib in med številno množico domačinov in ptujcev so nam blagoslovili štiri nove zvonove, ktere je vliil ljubljanski zvonar gospod Samassa in prav mično čvetero-glasno vbral. Bog daj, da bi vselej le Božjo čast, nikdar pa več nesreče iz svojega visocega doma ne oznanovali.

Ginljiva in tolažljiva je bila beseda slovenske in nemške pretekve. S prvo so častivredni gosp. fajmošter z Brezna Matija Grosskopf, z drugo pa naš domači gospod oče Štefan Pernavselj serca zbranih pravovernih zbranih močno ginili, da je mnogo oči solzilo. Po posvečenju zvonov, orgelj in altarjev so peli gospod Kovačič veliko mašo, pri kateri so se glasile nove orgle s petjem brez kake druge godbe. Orgle je g. Malahov-ki iz Ljubljane izdelal tako izvrstno, da si štejem za dolžnost njegovo mojstersko delo tukaj očitno pohvaliti in ga vsem priporočiti, ker kaj takega potrebujejo. Ne gre hvala samo od moje strani, ki nisem z mozin v tej reči razsoditi, pa štirje drugi učitelji so delo pohvalili, med njimi je izgladni učitelj z Marenberga g. France Kehelj, znani izvrstni orglavec to delo Malahovskega močno močno preslavljal. Vse hvale je še zato vreden, ker nam je orgle z desetimi prijetnimi premeni naredil prav po nizki ceni, le za 600 gold., in je s tem pokazal, da je res blagosloven mož, in se je nam revnim pogorelcem za vsako stran prav prikupil.

K koncu teh verst še podam pesem, ktero sem med veliko mašo zapel, in se tako glasi:

Veselo za dežjem nam solnce prisije,
Za hudo bolezo se zdravje poda.
Naj vekšo nesrečo tud sreča že krije:
O remšnički farman, to pri nas velja!

Glej! v strašnem je ognju se cerkev končala,
Veseli zvonovi omolknili so,
Tud pisal iz orgel nam glasa ni dala,
Se farnega doma se znebili smo.

Hodili smo kakor zgubljene ovčice,
Ki jaslice preljubih ne najdejo več;
Smo težko prenesli vsajene pušice,
Nas peklo je v sercu ko brušeni meč.

Pa glejte! vsa zguba se hitro popravi,
Ze cujete s stolpa štir vbrane zvone,
Prijazno iz line vsak soseb nam pravi:
O farman, ohladi si danes serce!

Tud orgle k zvonovom so se oglasile,
Ko pridne sestrice veselo pojo;
Pisali se male in velke združile,
Nam kažejo ljubo edinost lepó. —

Vse lepše se vidi kot prej smo imeli,
Veselo dans farman na hribček hiti;
Ko bčelice pridne smo skupaj nosili:
Počijmo si dances od trudne skerbi!

Bog verni domačim in ptujim za dare!
Svet Juri bo prosil v nebesih za vse,
Patron on vam porok je remšničke fare,
Da vinar nar manjši vam v zgubo ne gre

Pokleknilo danes, in s serca zdihnimo:
Si Oče nas tepel, pa ljubš drugó;
Na sveti altar Ti vse trude zročimo,
Oh, vzemi nas revne pod svojo pomoč!

O kol'kokrat slišimo tukaj zvoniti,
In orgle zapeti, da v serce doni;
Tud nam bodo peli, ko s sveta bo iti, —
Morbit se nam kmalo življenje mrači.

Oh da bi v nebesih, kjer ni več težave,
Vsi zbrani v Očetovi hiši bli kdaj,
Pomagali peti Gospodove slave,
Vzivali na veke vsi skupaj svet raj!

Janez Dežjak, učitelj.

Iz Amerike. V Šent Pavl-u 11. jun. 1864. — (Konec.)

Dva dni nismo nič gorkega dobili, mesa nismo mogli jesti, kruha suhorja tudi ne, ker se nam je bil enako že pristudil; torej smo se mogli tiste dni postiti, in ko bi bilo to dolgo terpelo, ne vem kaj bi bili počeli. — Huda je tudi morska bolezen; ali, hvala Bogu, da meni ni veliko prizadjala. Ko jih je veliko že hudo bolnih bilo, meni še nič ni bilo; in potem ko me je prišlo, se mi je malo vzdignilo, sim ene dni v postelji ostal in bilo je dobro. Kmaló sim se privadil guncanja barkinega, in še prijetno se mi je zdelo, ko sim se zvečer vlegel, guncal kakor v zibelji. Ko sim spet na suho prišel, še zaspati nisim mogel na mirni postelji, tako sim se bil privadil guncanja. Kmaló sim morskó bolezen prestal, in jedi so mi potem veliko bolj disale, kakor popred; samo mesa in suhaka (cvibaka) nisim mogel jesti. Na barki sim se prav pridno francoskega učil, le škoda, da ne še bolj, ker zdaj imam premalo časa, da bi se mogel naprej učiti. Kadar ni bilo viharja, je bilo prav prijetno na barki; pa tudi vihar je bil samo prvi za nas prav strašen; drugi in tretji že ne več tako. Lepo je bilo tudi gledati ledene gore, kako so mogočno memo nas plavale; prijetno je bilo viditi some, kako so se prekucovali po vodi, in vodo iz nosnic sikali. Celó kadar je bil vihar, še takrat je bilo veliko smešnega na barki. Ljudje so hodili, kakor bi bili vsi pijani, od ene strani na drugo, zdaj je enega zagnalo sem, zdaj tje; včasih se je kdo tudi po tléh pobiral. Ali kadar je kak hud val ob barko pljusnil, je v barko šterknul in vse opral, kamor je zadel. Smešno je bilo gledati, kako so se otresali tisti, ktere je zmočil; nekteri so se jezili, drugi pa smejali. V ti reči je bil posebno g. Trobec prav srečen, če je bil le kdo zmočen, Trobec je bil gotovo vmes. Mene je bilo tudi enkrat dobro ožehtalo, tako da sim bil ves moker in je kar teklo od mene. Včasí smo tudi ktero barko srečali, ki je šla iz Amerike, ali pa ktero smo prehiteli, zakaj naša barka je pri dobrem vetru zelo letela. Več dni smo imeli prav gosto meglo, tako da bi bil človek kmali daj segel, kakor vidil; takrat smo mogli kar stati, ali pa celo nazaj iti, da bi ne bili kam na skalo ali ob drugo barko zadeli. — Ali kdo bi mogel popisati naše veselje, ko smo binkoštni torek popoldne svetilnik (Leichtthurm) zagledali, sicer daleč od nas ali vendar dobro znamenje, da smo že blizu suhega; po tem zvečer nam je prav lepo svetilo. Drugi dan zjutraj smo vidili že veliko bark na okrog in ne samo velikih kakor na velikem morji, ampak tudi majhne. In popoldne smo zagledali res zemljo. Čuti, kteri človeka obhajajo, ko čez toliko časa zopet vidi zemljo, zelene trate, lepe zelene gojzde, in pa hiše, ko toliko časa ni nič drugega vidil, kakor samo morje in nebo, taki čuti se ne dajo popisati. To je veselje, ko človek vidi konec svojih terpljenj, ko vidi, da se mu ne bo treba več bati tacihi nevarnost, kakoršne so mu pretili tolikrat na morju! — Ali dolgo nismo mogli gledati, kako se zmiraj bolj bližamo suhemu; zakaj začelo je hudo deževati, in mogli smo se potakniti v svoje lukuje, da bi no bili mokri. Ko je malo ponehalo, sim šel jest spet na verh iz kajute gledat Ameriko. Lepo in hitro je fercala barka, bližaje se zmiraj bolj velikemu mestu novemu Jork-u. Zvečer smo vidili brez števila svetilnikov okoli nas na suhem. Okoli 9. ure smo se ustavili 2 uri daleč od novega Jork-a. Tu so velicega težkega mačka v morje vergli, da je barka pri miru stala. Drugo jutro, to je 19. maja zjutraj smo svoje postlje spraznili in slamo iz slamníc v morje zmetali. Prav zgodaj je prišel mali parobrod, in ta nas je vlekel v mesto, tako da smo okoli desete ure v mesto prišli. Tu smo šli v gostivnico, kjer smo zopet enkrat po človeško jedli, smo zopet enkrat juhe in govedine dobili, ktero smo si na morji že tako zlo zeleti. Le drago pa smo mogli plačati; zakaj za 3krat jesti na dan in za posteljo ponoči smo plačali zlati dolar za vsacega. — Novi Jork je vse drugače mesto kakor Dunaj. To je veliko večje; ulice

ima strašno dolge, tako da se ne more skorej nikoli do konca priti; zato je pa po dolzih ulicah železna cesta narajena, po kateri omnibuse, velike kakor po železnicah, vozove za ljudi, konji vlačijo, da se mesto hitreje prehodi. Po ulicah je zmiraj vse polno ljudi in vozov. Tu je strašno veliko bankirjev; toliko denarja se ne vidi kmalo kje, kakor tu. Mesto deli velik prekop ali kanal na dve strani; čez ta kanal redno več parobrodov prepelja ljudi in vozove. V tem kanalu se je tudi naša barka ustavila, in tu smo tudi vidili vojaške barke s topi (kanoni). Cerkve sem dve katolske vidil, obe prav lepe. Hiš je tudi veliko prav lepih in prijetnih. Tu smo ostali v petek in saboto; nekaj jih je ostalo še do ponedeljka, ker Buh ni imel dosti časa, da bi bil do takrat mogel za naše kernirje preskerbeti, da bi jih bili od tam, kjer so jih iz barke zložili, na kolodvor spravili; zato so on, naš hlapec in še 4 drugi v novem Jorku ostali do ponedeljka, jest in drugih devet smo pa šli v saboto, 21. maja, zvečer po železnici naprej proti prvemu večemu stacijonu Dunkirku na Eri-jezeru, kamor smo prišli v ponedeljek zjutraj. Od novega Jorka do sem sim se nar bolj „nobel“ peljal na vsem svojem popotovanju; zakaj bil sim v 1. redu, vse je bilo lepo tapecirano; notri so bile zerkala, lepi tapecirani sedeži in drugo vse prav lepo; tudi od ledu merzlo vodo za pitje smo imeli na vozu. Po železnici tu strašno hitro vozijo, to leti da je kaj. Ob železnici ni nič tacič čuvajev, kakor pri nas, postaje so daleč narazen. Na tem potu smo vidili veliko lepih mestic. Iz Dunkirk-a smo šli 23. zvečer spet naprej (zakaj toliko časa ne gre vlak naprej) in smo prišli drugi dan zjutraj v Cleveland, ktero je že veliko veči mesto, kakor Dunkirk. Tu smo zajuterkovali in potem okoli desete ure se podali proti Toledu, kamor smo zvečer prišli, čez kaki 2 uri jo pa spet naprej odrinili in drugi dan zvečer v Čikago dospeli. Drugi večer smo prišli v „Prairie du chien“ k Misisipu, kjer smo kar na parobrod šli, in se tako po vodi peljali 2 noči in en dan. V saboto 28. zjutraj, smo prišli v Prescott. Do sem grejo veliki parobrodi, kadar ni zelo velika voda, kakor je zdaj, ko je prav majhna; sicer pa grejo po globoki vodi celo tje do št. Pavla. Ta dan bi bili že lahko v Šent-Pavlu; pa mogli smo čakati na mali parobrod, katerih ravno tisti dan ni bilo nobenega doli iz Šent-Pavla. Torej smo bili ta celi dan in tudi čez noč v tem mestu, ktero nima nič posebnega, kakor eno majhno cerkvico na gričku, pa še za to nisim mogel zvedeti, ali je katoliška ali ne. V nedeljo zjutraj sta prišla dva parobroda iz Šent-Pavla, torej smo se lahko naprej peljali. Na obeh straneh vode nismo vidili drugega kakor goste gojzde, in po njih vse polno divjih golobov, ob krajih vode pa vse černo želv ali terdorožnic, ki so se grele mirno na solncu. Proti večeru nekako ob šestih smo zagledali konec svojega popotovanja, Šent-Pavel. Ko smo na suho stopili, smo šli v neko kerčmo, smo malo večerjali, se osnažili in potem smo šli jez in dva druga bogoslovca iz Gradca iskat, kje škof stanuje. Kmalu smo našli njegovo stanovanje (do kamor se od vode komaj deset minut potrebuje), in smo srečali njega in njegovega general-vikarija na pragu. Ker od teh dveh ni nobeden nemško znal, sta hitro g. Pirca poklicala, ki je še tukaj na nas čakal, in kateri nas je potem general-vikarju skazal. Ker je bilo že pozno zvečer, smo mogli še v gostivnici prenočiti. Drugo jutro nas je pa g. Pirc k škofu peljal, kateri nas je prav prijazno sprejel, in k sebi na kosilo povabil; potem je pa sklenil, da ker nima tukaj potrebnih učencikov, bo samo nas iz 2. in 3. leta tu prideržal, druge pa v kak drug seminar poslal, ali v Milwaukee ali pa v št. Vincencij. Tako smo tukaj ostali jez. Zužek, Erlah in Tomažević iz Goriskega in Berghold pa Spath iz graškega seminarja, Trobec, Storn (Gradčan, ki je bil za nami v Haver prišel), Katzer iz Lince-a in 4 študente je pa škof poslal v benediktinski samostan v št. Vincencij v Pensilvanijo, in hoče zanje plačevati tako dolgo,

da bodo izštudirali. Tuhaj sim, hvala Bogu! prav zadovoljin. Naš seminar, kjer zdaj v celi hiši samo nas 6 šent-pavelskih bogoslovcev stanuje, je bilo prvo katoliško zbirališče v tem mestu; prva cerkev je zdaj naša kapela; pred je bilo v ti hiši vse vkup, cerkev, šola, farovž in škofija. Zdaj je pa ta hiša samo seminar, le v eni sobi je še ena latinska šola. Cerkev je zdaj posebej zidana iz kamna in velika, dolga nekako toliko, kakor franciskanska v Ljubljani; spodej pod cerkvijo je pa šola za otroke, ktero imajo tu nune. Škofija ni ravno velika, ali veliko lepši in prijetniši kakor una v Ljubljani. V nji stanujejo verh škofa tudi general-vikar in 4 duhovni. Tu sem preskerbljen vse drugače, kakor sim si mišlil; zakaj imam sam svojo sobo, toliko kakor je Tvoja na Dunaju, napravo vso lakirano; to se sveti vse drugače, kakor v ljubljanskem semenišu; imam mizo, posteljo, 2 stola (černo lakirana), in mizico za mivalnico (lavor) in kanglo za vodo, vse lakirano. Sveče dobimo ne lojevih, ampak so take sorte, kakor so apolo-sveče. Jemo trikrat na dan, ob 7 zjutraj, ob 12. in ob 6 zvečer, vselej pri škofovi mizi s škofom vred. Vsakikrat imamo kaki dve ali tri sorte mesa z dvema ali tremi prikubami, zjutraj imamo kavo, opoldne zraven še juho in pivo in na zadnje eno močnato jed, zvečer pa čaj (tč) in mleko skupaj. Za prigrizljivej imamo kruh, ktereja si s surovim maslom namažemo. Od vsega tega lahko vzame vsak, kolikor se mu poljubi. Za vstajanje imamo uro, kakor v Ljubljani, ob 5tih, o 1 $\frac{1}{2}$ 6 gremo v kapelo, kjer imamo jutranjo molitev in premišljevanje, ob 6 gremo v cerkev in smo pri škofovi maši, potem imamo počesenje sv. Rešnjega Telesa, ob 7 zajuterkvamo, ob 8 se začnemo učiti do 10, od 10 — 11 imamo šole, potem smo do o polne prosti. Popoldne se začnemo ob 2 učiti, od 4 — 1 $\frac{1}{2}$ 6 imamo šole, ob 6 večerjo, potem sprehod do 8, ob 8 gremo v kapelo in potem dela vsak, kar hoče, ali gre spat, ali se uči, ali kaj bere ali kar je. Za učenje zdaj nimamo drugega kakor pravo (moral) po Gury-tu, in angleški jezik; pastirstvo smo že dokončali; so bile le majhne bukvice, in tistih smo le polovico vzeli. Za svojega profesorja, špiritvala in za vse imamo g. Buh-a, ki je mogel samo zavolj nas tu ostati, ker drug duhoven tukaj ne zna nobeden dobro nemško, kar jih je tu pri škofu. V mestu sta sicer še dva benediktince, katerih eden zna dobro nemško, ali ta dva nimata časa, ker imata s svojim misijonom dosti opraviti. Ker ima naš škof veliko stroškov, pa le malo dohodkov, nas torej ne more dolgo pri sebi obderžati, zakaj to precej veliko stane, in ker je tu v Ameriki sploh navada, bogoslovje (teologijo) le 2 leta študirati, zato nas misli škof kmalo posvetiti, in sicer, če ne že pred, saj čez 4 mesce. Kar mene zadene, ker se nimam prave starosti, da bi mogel mašnik postati, me misli škof (kakor ima pravico) 14 mesecev dispenzirati, in za drugo dispenzijo v Rim pisati, tako da bom mogel tudi jaz z drugimi posvečen biti.

Kaj je kej norega po širokem sretnu?

Sedanje britkosti matere Cerkve izvirajo iz hudobije laških rovarjev, in tam kjer se je hudo rodilo, hudo poginja, kakor je čutiti. „Ministerstvo v Torinu se razvija“), gospodje „onorevoli“ žugajo razpasti, kakor mrtvo truplo; vite z leži na Kozjeku remžaje nekako življenje, da ne več, če bolj revno ali bolj zaničevano; novo pravo pojéma; solnce svobode (!!) temni; rovarji vse na trope lezejo v mišje luknje; gospodarstvo gnjusobe je s smertjo udarjeno; krič „Rim ali pa smert!“ obeta roditi svoj sad; kar je Pij IX napovedoval, se hitro bliža.“ (Arm.)

* Ta beseda naj se umeva v pravem slovenskem pomenu, namreč tako kakor se „razvija“ klopčič, da na zadnje nič ne ostane razun lupine; ne pa za „entwickeln.“ Za „entwickeln“ se bolj podá razvečati, razpletati, olikati itd., kakor „razvijati“ „abwinden.“ ki se tropisko ne dá primérno rabiti za nemško „entwickeln.“ To pa je le misel, od ktere radi odstopimo, ako se boljsega prepričamo.

Že nekoliko okajena novica je, da pooblastenci za mir na Dunaju so ustanovili podlago miru in primirje za tri mesece, med tem pa bodo delali stanovitni mir.

Amerikanska vojska se severjanom neče prav obnašati. Novojeorske naznanila od 21. u. m. pravijo: Sovražniki so zopet odšli čez reko Potomak potem ko so Baltimore in Vasington, kakor Pensilvanijo, s strahom napolnili in nezmerin rop seboj vzeli. Tako naglo so odšli, kakor so prišli. Baltimore in Vasington sta se tresla kakor svoje dni Rim, ko je Hanihal prihajal. Grant (severni) je zdaj pred Petrogradom bolj obleženec kakor oblegavec. Kdor misli, da bo v 14 dneh Richmond vzel, se mu v glavi meša. V Kentuki je truma 10—15.000 jugovcev priderla in nič prav ne vedo, od kod so privreli in kaj namenjajo. Linkoln boče zopet 500.000 novakov imeti. Gen. Šermanovi vspehi v Georgii zoper južne so le dvomljivi. Živež se nezmerno draži zavolj vojske; 3—4 milijone na dan komej skezà za vojsko.

V Lincu izmed 33 realnih učencev v 5. razredu ne en sam ni izvrstno opravil in le 16 jih je prvi red dobilo, in izmed njih, ki jim je spodletelo, imata le 2 privoljenje popraviti, drugi so obsojeni k ponavljanju. Kje je vzrok, v učencih, učenicah ali stvarinah? Učenci so se zastran tega pritožili pri državnem namestniku in prosijo, da naj se preišče ta reč. Poglavar je prošnjo sprejel. — Morebiti bi ne kazilo, ako bi se nove šolske osnove sploh nekoliko pretresle in naj bi se rečno prevdarilo, če je mladost zmožna vse doveršiti, kar mnogoobširne osnove tirjajo in kar klerikrat učitelji se vmes po svoji glavi razlagajo in po svoji volji tirjajo, ako je res, kar se pogosto sliši.

Zbor svetih obredov je 9. u. m. določil, da se sme v cerkvah pred sv. R. Telesom petrolej rabiti v pomanjkanji vsacega drugega olja in vresnični potrebi, pa le s škofovim privoljenjem. Določilo pravi: „Generatim utendum esse oleo olivarum; ubi vero haberi nequeat, remittendum prudentiae Episcoporum, ut lampades nutrantur ex aliis oleis quantum fieri possit vegetabilibus.“

V Belgii so hudobni prostomavtarji v ministerstvu in na deželnem zboru že več let katolice tlačili in zatirali, da je bilo joj; zdaj jih je vender šiba dotekla. Katolice niso hotli več v zbor, ker so vidili, kako se godi, in previdnost je k njim potegnila. Zbolel je namreč poslanec Cumont, ki je katoliškožencem pridno pomagal svojo mater Cerkve tretji na zadnje mu je bila pa vender le dobra in se je z njo spravil in umrl. Ravno njegovega glasú pa je manjkalo, da je zbornica skruncala in kralj Leopold je 16. zbor razrešil. Nove volitve bodo torej — zaupno katolicanom v prid in v prvi polovici mesca kimoveca se novi zborniki snidejo v Bruselu. Hudobni ministerialni in rovarji so bili ondi konstitucijo tako spakedrali, da se je mogel starasinec (senator) D' Anthon v senatu pritožiti, da se katolicanom celo prosto spoznanje njih vere ne dopuša, kakor se dopuša protestantom, judom in racionalistom (frejgajsterjem)! Tirjal je od ministrov, da naj se katolice sodojo po njih delih in po njih politiki, kakor se dela z judi in z nejeverniki; ne pa da bi se katolice samo zato odriivali iz državnih služb, ker so katolice. In zarés je starasinec Robiano skazal, da v škodo katolicanov so bili učenci, pošteni in zmožni mladenči, samo zato po ministrih od očitnih služb sovražljivo izločevani, ker so bili v jezuitarskih ali drugih cerkvenih vstavih dobro izurjeni in izučeni. Tako pa hudobno neverstvo zmitaj dela, naj si je pod despotiskim, vstavnim, republikanskim ali kakoršnim koli klobukom, kajti: iz hudega Kljukeca nikoli dobrega ne bo.

Lesniki, jabelka in lesnik^a c.

Na Dunaju se je neki tehnikar odpovedal na smertni postelji ss. sakramentom; njegovi tovarši so pa vender meitvega med katolice silili, ter tišali, da naj se na pokop-

pališu med otroci matere Cerkve pokoplje, ktero je v življenji zaverjel! Tako nasprotje med slaboverci ni nič novega. — „Figaro der Konkordatsfresser“ in „Religionsedikt-Anbeter“, je že mesca mal. travna svetoval, „das österreichische Volk“ (avstrijsko ljudstvo) naj svoj konkordat daruje „novim pobratimom Mehikancem“, kajti „cesarski mehikanski dvor že obravnava z Rimom zastran novega konkordata.“ ... Ker pa „das österreichische Volk“ tega nasveta „sintemal und alldieweil“ še ni spolnil in se tudi ne napravlja ga spolniti, je znamenje, da „Figaro“ ni „das österreichische Volk“ in „das österreichische Volk“ ne „Figaro.“ — „Schnell-Post“, eden izmed naj boljših sedanjih dunajskih časnikov, omenja, kako „Wiener-Liberalismus“ tarni, da se je zastran vere na bolje obrnilo in se obrača na Parskem, Pruskem, Hanoveranskem, Hasijskem, Nasavskem itd., pa da se celo Dunaju ta nesreča (!!) bliža. Na Parskem je ministerska menja „v klerikalnem smislu:“ o gorje! „Tedad, če v katoliških deželah katolice do vladanja pridejo, je to nesreča za te dežele,“ pravi Šchn. P. „Tako pač zamore soditi le od Boga zapušen jud na duhu, kteremu je na tem ležeče, da naj keršanska občina pogine. Milovanja vredno je, da ves tisk je v rokah taceh nečednežev. Keršansko ljudstvo mora vsak dan poslušati, kolika nesreča je, da je še kje kak kanček vere v sv. križ. ... In zatelebani kristjan dobrovoljno sprejema, kar se mu prekanjeni jud dan na dan laže.“ ... Dalje toži čez tiste, ki tisk Judeža Iskarjota podpirajo. — posvečeno olje vlivaje v peklenski plamen, berleče lučice katoliškega tiska pa umirati pustijo, in več zgledov navaja, kako ti časniki resnične dogodbe prevračajo in kazijo. Zastran tehnikarja, n. pr., ki je terdovratno ss. sakramente zaničeval na smertni postelji, pravi „Presse“, „da je bil nekemu študentu pokop odrečen, ker se je v tuberkuloznem stanu nadjal, da ne bo umrl, in zavoljo tega ni hotel prejeti poslednjih sakramentov.“ To pa je laž; zakaj Cerkve in njeni služabniki ločijo, kaj je hudobna, in kaj samo slaba volja, in če bolnik njenih zveličavnih pomočkov zares (pozitivno) ne zaničuje, se mu cerkveni blagoslov ne odreče.“ Nasledvaje še nektare overženja nesramnih laži, ki jih trosi velik del dunajskega časništva, ktero je po tem takem vsemu cesarstvu prečudna ne-svetilka čednosti in svetilka ne-čednosti.

Duhorske spremembe.

V goriški nadškofii. Čast. gosp. Dominik Castellani, duhovni vodja bogoslovcev, so izvoljeni kanonik v veliki cerkvi; č. g. Franc Podreka je postal fajmošter solkanski; č. g. Jern. Štrekel je poterjen kurat pri sv. Roku; č. g. Jak. Visintin, škofijski kaplan, je postal krovikari v veliki cerkvi; v začasni pokoj sta stopila: č. g. Fr. Koron, duh. pom. v Kanali, in č. g. Ant. Kragel, provizor v spodnji Tribuši.

V ljubljanski škofii. G. Ferjančiču, ekspozitu v Ustii, je privoljeno v stanovitni pokoj se podati. G. Janez Globočnik, duh. pom. na Berdu, gre za v. škof. tajnika in domačega kaplana v goriško v. škofijo. Gospod Štefan Gnezda, seminjski duh., pride za duh. pom. na Berdo; g. Ant. Košmerl, duh. pom. v Vodicah, v Cirklje; g. Jan. Teran, z Višnjegore v Vodice. Umerl je g. Janez Čebašek 30. u. m. Svibenjska fara je torej razpisana 2. t. m.

V terzaški škofii. Gosp. Jak. Bokatič je izvoljen farman v Homcu. Umerl je g. Mikl. Godinja, duhovnik v Kopru. R. I. P.!

Dobrotni darovi.

Za mis. g. Pirca. G. St. Šr. 5 gold.

Za mis. g. Olivieri-a G. St. Šr. 4 gold.

Za afrik. mis. G. St. Šr. 1 gld. — Z Iga 5 gld. —

Z Gorjan 7. gld. — Za sv. Detinstvo prejeli iz Postojne 1 gld.